

EHEAROME2020

Ministerské vyhlásenie z Ríma

PRÍLOHA I

EUROPEAN
Higher Education Area

bologna
process

ITALIAN **BFUG** SECRETARIAT
2018-2020

Translated within the Erasmus+ project “[IN-GLOBAL Enhancing Knowledge of the EHEA and Global Dialogue](#)” in 2023.

The original version of the Rome Communiqué and its annexes are available on the website of the European Higher Education Area:

<https://ehea.info/page-ministerial-conference-rome-2020>

**Co-funded by
the European Union**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Vyhlásenie o akademickej slobode

Tento text, ktorý zostavila skupina BFUG v spolupráci s radom odborníkov a zainteresovaných organizácií, má za cieľ vymedziť spoločnú koncepciu akademickej slobody pre EHEA a poskytnúť prvý základ pre budúci vývoj indikátorov.

Akademická sloboda je nevyhnutným aspektom kvalitného vzdelávania, výučby a výskumu vo vysokoškolskom vzdelávaní, ako aj demokracie. Jedná sa o nevyhnutnú podmienku, aby inštitúcie vysokoškolského vzdelávania formovali a šíрили poznanie ako verejný statok v prospech spoločnosti. Zaručuje akademikom aj študentom slobodu myslenia a bádania, aby mohli rozvíjať poznatky prostredníctvom výskumu a otvorenej výmeny, ako aj slobodu komunikácie výsledkov výskumu v rámci inštitútov a akademických programov, aj mimo nich.

Akademická sloboda je jednoznačné základné a demokratické právo, čiastočne založené na práve na vzdelaní a zdieľa prvky so slobodou myslenia, názoru a prejavu. Akademická sloboda musí odrážať prísne vedecké a odborné štandardy, dodržiavanie práv iných, etický kódex a uvedomenie si dopadu výskumu na človeka a na jeho prostredie. Je základom pre napredovanie štandardov akademických disciplín a oblastí výskumu. Akademická sloboda ako taká chráni nielen štúdium a individuálny prejav, ale aj slobodné fungovanie akademických inštitúcií v demokratických spoločnostiach. Inštitucionálna autonómia je ustanovujúca pre akademickú slobodu.

Akademická sloboda definuje slobodu akademickej komunity (vrátane akademického personálu a študentov) ohľadom výskumu, výuky a učenia sa a viac vo všeobecnosti, šírenie výsledkov výskumu a výuky v rámci vysokoškolského vzdelávania, aj mimo neho. Uvedený princíp v podstate zaručuje, že sa akademická komunita môže venovať výskumu, výuke, vzdelávaniu a komunikácii v spoločnosti bez obáv z represálií.

Akademická sloboda je tiež základným prvkom demokracie. Spoločnosti nemôžu byť skutočne demokratické bez dodržiavania akademickej slobody a inštitucionálnej autonómie. Zároveň nie je možné naplno realizovať základné hodnoty EHEA mimo demokratických spoločností. Akademická sloboda je podobná slobode vyjadrenia a na jednej strane je formovaná štandardmi akademických disciplín, na druhej strane poskytuje podmienku pre umožnenie pochybovania o uvedených štandardoch na základe výsledkov výskumu.

Princíp, aj keď zdanlivo jednoduchý, je v skutočnosti veľmi zložitý a komplikovaný a súvisí s ostatnými základnými hodnotami, ako inštitucionálna autonómia a verejná zodpovednosť pre a za vysokoškolské vzdelávanie. Akademická sloboda je univerzálna hodnota, zakorenená v úsilí o poznanie a v pravde. Jej základné princípy nemôžu byť pochopené a interpretované rôzne na základe národných kontextov alebo typov inštitúcií vysokoškolského vzdelávania. Aj napriek tomu však akademická sloboda nie je absolútnou hodnotou a jej uplatňovanie je podmienené inštitúciami, v ktorých pracujeme a spoločnosťami, v ktorých žijeme. Preto rozsah správania a hraníc skúmania a prejavu, ktoré sú chránené akademickou slobodou, sú často zdrojom diskusie.

Akademická sloboda môže byť chápaná ako sloboda vzdelávania, výuky a výskumu, a každá z týchto slobôd znamená slobodu myslenia, pochybovať o myšlienkach a zdieľať ich v rámci vysokoškolského vzdelávania, aj mimo neho. Dať týmto slobodám zmysel a oživiť ich v realite akademického prostredia automaticky otvára množstvo otázok. Sloboda výuky môže byť realizovaná konkrétne len v kombinácii s verejnou a sociálnou zodpovednosťou a inštitucionálnou autonómiou. Verejné orgány majú zodpovednosť zabezpečiť, aby boli občanom ponúknuté príslušné programy vysokoškolského vzdelávania, zatiaľ čo autonómne inštitúty

vysokoškolského vzdelávania preberajú veľkú zodpovednosť za programy podporujúce výskum a za spôsob výučby programov. Akademickí pracovníci majú tiež veľkú zodpovednosť pri stanovovaní študijných osnov a prvkov programu, ako aj pri rozvoji používaných vyučovacích metód.

Riadenie vysokoškolského vzdelávania má dopad aj na slobodu vzdelávania sa, výučby a výskumu a malo by byť organizované uvedomelo spôsobom, ktorý rešpektuje akademickú slobodu. V Európe existujú rôzne modely riadenia, pričom akademickí pracovníci a študenti sú v riadiacich a rozhodovacích orgánoch rôzne zastúpení. Účast v riadiacich orgánoch môže podporiť poslanie inštitúcie ohľadne výučby a výskumu a môže odrážať cieľ širšieho sociálneho záväzku. Bez ohľadu na špecifický model by sa mali akademickí pracovníci a študenti významným spôsobom zúčastňovať na procesoch rozhodovania a mali by mať právo vyjadriť svoje názory na politiku a priority svojej inštitúcie bez obáv z represálií.

Hodnoty sú vzájomne prepojené a sloboda výučby kladie tiež otázku, koho je potrebné učiť a je tak úzko spojená so slobodou učiť sa. Tieto hodnoty sú zas previazané so spravodlivosťou prístupu, a existuje množstvo otázok, týkajúcich sa kritérií a podmienok prístupu k vysokoškolskému vzdelávaniu, ktoré musia byť prejedané prostredníctvom sociálneho dialógu a administratívnych postupov.

Je potrebné klásť si potrebné otázky aj vo vzťahu k tomu, kto sa zaoberá výukou a výskumom a aký druh rozhodovacieho procesu je zavedený pri nábore a udržiavaní akademických zamestnancov. Je úplne nevyhnutné zaručiť, aby mal akademický personál výhody dostatočne bezpečných pracovných podmienok a mohol tak uplatňovať akademickú slobodu. Akademický personál nesmie byť nikdy vystavený vyhrážkam, prepusteniu alebo iným sankciám, súvisiacich s obsahom ich výskumu, výučby alebo s ich vyjadrením odborných názorov.

Sloboda výskumu zahŕňa právo určiť v súlade s profesionálnymi štandardmi príslušnej disciplíny: čo má (alebo čo nemá) byť predmetom výskumu; ako sa má robiť výskum; kto musí robiť výskum; s kým a na aký účel má byť vykonaný výskum; metódy a postupy, prostredníctvom ktorých musia byť šírené výsledky výskumu.

Tieto otázky nie je možné riešiť vo vákuu. Určiť, aké programy alebo disciplíny výskumu ponúknuť v konkrétnom inštitúte, je zložitou otázkou, ktorá vtahuje verejné orgány a inštitúcie do ťažkých a strategických rozhodnutí. Výskum vyžaduje financovanie, ktoré môže pochádzať z verejných aj súkromných zdrojov, a v mnohých prípadoch vyžaduje aj pozorné zohľadnenie etických otázok.

Aj keď je akademická sloboda podstatná súčasť kvalitného vysokoškolského vzdelávania, nejedná sa o hodnotu, ktorú je možné dosiahnuť automaticky. Skôr je potrebné vytvoriť, pravidelne vyhodnocovať, chrániť a podporovať interakciu viacerých prvkov a podmienok, ktoré zaručujú fungovanie akademickej slobody.

Co-funded by
the European Union

This translation is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

